

Sabiedrība par atklātību-Delna

Rīgā, 2013.gada 28.janvārī

Kristapam Petermanim
Aleksandra Čaka iela 49-4, Rīga,
LV-1011

Atsaucoties uz Jūsu lūgumu sniegt atzinumu par Kultūras ministrijas rīkoto sarunu procedūru par Latvijas Nacionālās bibliotēkas infrastruktūras būvdarbiem, esam sagatavojuši šo atzinumu, kura izstrādes procesā esam vadījušies pēc Jūsu sniegtās un publiski pieejamās informācijas.

Mūsu atzinums ir strukturēts četrās daļās. Pirmajā daļā Jūs atradīsiet izmanto saīsinājumu paskaidrojumus, otrajā daļā mēs esam norādījuši secinājumus, pie kuriem nonācām atzinuma sagatavošanas gaitā. Trešajā daļā esam izklāstījuši šīs lietas faktiskos apstākļus un ceturtajā daļā mēs esam vērtējuši Kultūras ministrijas rīcības atbilstību Publisko iepirkumu likumam un atbilstošajiem Eiropas Savienības normatīvajiem aktiem.

Advokātu biroja viedoklis ir sniegts, pamatojoties uz piemērojamiem Latvijas Republikas un Eiropas Savienības spēkā esošajiem tiesību aktiem un tiesu praksi saistībā ar šajā atzinumā norādītajiem faktiskajiem apstākļiem. Lūdzam ņemt vērā, ka šajā atzinumā sniedzam vispārīgu informāciju un neatsaucamies uz īpašiem apstākļiem vai dokumentiem, par kuriem mums nav precīzas informācijas, kā arī neveicam faktisko apstākli pārbaudi un izvērtēšanu. Attiecīgi šis atzinums var tikt izmantots tikai kā norāde, un ir pielietojama kā vispārīga konsultācija. Šis atzinums tiek sniegts biedrības „Sabiedrība par atklātību-Delna” vajadzībām, un tā tālāka izplatīšana trešajām personām atļauta tikai ar iepriekšēju rakstveida zvērinātu advokātu biroja „VARUL” piekrišanu.

Ja Jums ir pamats uzskatīt, ka mūsu izmantotā informācija nav pilnīga vai mūsu secinājumi nav precīzi, dariet to mums zināmu nekavējoties. Mēs ceram, ka šis atzinums sniedz atbildes uz Jūs interesējošiem jautājumiem. Gadījumā, ja Jums rodas papildus jautājumi vai ir nepieciešama palīdzība, lūdzu dariet to mums zināmu, un mēs labprāt Jums palīdzēsim.

Ar cieņu,

Vita Liberte
ZAB „VARUL”
Partnere, zvērināta advokāte

VARUL

[1] IZMANTOTIE JĒDZIENI

1. „**PIL**”- Publisko iepirkumu likums;
2. „**IUB**”- Iepirkumu uzraudzības birojs
3. „**Sarunu procedūra**”- „Latvijas Nacionālās bibliotēkas infrastruktūras objektu pirmās kārtas būvdarbi” Iepirkuma id. Nr. KM/2013/1;
4. „**Atklāts konkurss/konkurss**”- „Latvijas nacionālās bibliotēkas infrastruktūras objektu 1.kārtas būvdarbi (ID. NR. KM 2011/12)”;
5. „**Pasūtītājs**” – Latvijas Republikas Kultūras ministrija;
6. „**LNB**”- Latvija Nacionālā bibliotēka.

[2] SECINĀJUMI

1. Sarunu procedūras piemērošana bez paziņojuma par līgumu pieļaujama tikai ļoti īpašos izņēmuma gadījumos, piemēram, avārijas, dabas katastrofas vai citas līdzīga rakstura ārkārtas situācijas.
2. Nosacījumi, kas atļauj rīkot sarunu procedūras, ir tulkojami sašaurināti, un pasūtītājam jāatturas no tādas interpretācijas, kas atvieglo sarunu procedūras piemērošanu.
3. Pasūtītājam ir pienākums pierādīt, ka ir radušies apstākļi, kas liecina par nepieciešamību piemērot sarunu procedūru, nevis citu iepirkuma procedūru.
4. *Ārkārtas apstākļi* ir apstākļi, kuru iestāšanos nevarēja un nebija pienākums paredzēt, tāpat būtiski ir norādīt, ka ārkārtas apstākļi nedrīkst rasties paša pasūtītāja rīcības rezultātā. Pēc būtības ārkārtas stāvokļi ir pielīdzināmi *force majeure* apstākļiem, proti persona to iestāšanos nevar nedz paredzēt, nedz jebkādā veidā novērst.
5. Kultūras ministrija pretēji IUB un Eiropas Savienības tiesas praksei, pamatojot sarunu procedūras izvēli norāda, ka ārkārtas apstākļu jēdziens nav izmantojams konkrētajā gadījumā. Savukārt, apstākļi, uz kuriem atsaucas Kultūras ministrija, neatbilst ārkārtas apstākļu jēdzienam Publisko iepirkumu likuma izpratnē, jo tie bija gan paredzami, gan novēršami, turklāt iestājās Kultūras ministrijas darbību rezultātā.
6. Sarunu procedūras piemērošana būtiski ierobežo uzņēmējdarbības brīvību gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā kopumā. Nepamatota sarunu procedūru piemērošana turklāt rada nevienlīdzīgus apstākļus tirgus dalībniekiem un var negatīvi ietekmēt konkurenci, kā arī neveicina efektīvu valsts budžeta līdzekļu izmantošanu.

[3] FAKTISKIE APSTĀKĻI

VARUL

Atbilstoši Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošanas likuma noteikumiem, Pasūtītājam jāveic infrastruktūras izbūves darbi, kas savukārt nepieciešami LNB pabeigšanai un sekmīgai funkcionalitātei, un nodošanai ekspluatācijā.

2004.gada decembrī LNB projekta plānošanas un arhitektūras uzdevums paredzēja, ka LNB ēka ar infrastruktūru tiks būvēta, kā vienots projekts.

Rīgas pilsētas būvvalde 2007.gada 30.janvārī veica grozījumus plānošanas un arhitektūras uzdevumā, paredzot, ka sagatavotais plānošanas un arhitektūras uzdevums attiecināms tikai uz pašu LNB ēku, nevis infrastruktūras objektiem.

2007.gada 13.decembrī LNB ēkas tehniskais projekts tika apstiprināts, taču infrastruktūras objektu projekts vēl nebija sagatavots. Līdz ar to LNB ēkas būvniecības tika uzsākta bez atbilstošā infrastruktūras projekta īstenošanas.

Ministru kabinets 2008.gada 20.februārī izdeva rīkojumu Nr.79 „Par Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecību”. Atbilstoši šim rīkojumam un Latvijas Nacionālās bibliotēkas īstenošanas likumu, tika noteikts, ka saskaņā ar PIL 3.panta trešo daļu PIL regulējums netiks piemērots LNB būvniecības projektam, līdz ar to PIL regulējums ir piemērojams tikai LNB infrastruktūras būvniecībai.

LNB ēkas būvdarbu organizēšanas tiesības tika piešķirtas Kultūras ministrijas organizētajā sarunu procedūrā, kurā par būvnieku tika izvēlēta pilnsabiedrība „Nacionālā būvkompaniju apvienība”. 2008.gada 15.maijā ar minēto pilnsabiedrību tika noslēgts līgums par LNB ēkas būvniecību.

Attiecībā uz infrastruktūras izbūvi 2012.gada 4.janvārī Kultūras ministrija izsludināja atklātu konkursu „Latvijas Nacionālās bibliotēkas infrastruktūras objektu 1.kārtas būvdarbu” (iepirkuma identifikācijas Nr. KM 2011/12). Dažādu iemeslu dēļ šis konkurss Kultūras ministrijas ieskatā nevarēja tikt izsludināts ātrāk.

2013.gada 13.aprīlī tika paziņoti konkursa rezultāti un par saimnieciski izdevīgāko piedāvājumu Pasūtītājs atzina AS „LX Grupa”, kura piedāvātā cena LVL 6,7 miljoni bija arī vislētākā. Šis pasūtītāja lēmums tika vairākkārt apstrīdēts Iepirkumu uzraudzības birojā, kā rezultātā AS „LX Grupa” piedāvājums tika pārvērtēts un atzīts par neatbilstošu konkursa nolikuma prasībām.

Pretendents, kurš būtu atzīstams par uzvarētāju, SIA „Merks” piedāvāja līgumcenu LVL 10,1 milj. apmērā bez PVN. Tā kā paredzamā līgumcena minētajā konkursā tika paredzēta LVL 6,4 milj. apmērā

bez PVN, un LNB projekta īstenošanas uzraudzības padome 2012.gada 19.oktobra sēdē neatbalstīja finansējumu palielināšanu, Kultūras ministrija izbeidza iepirkuma procedūru bez rezultātiem.

Tā kā Kultūras ministrijas ieskatā nebija iespējams organizēt atkārtotu konkursu par LNB infrastruktūras būvdarbiem laika trūkuma dēļ, tika pieņemts lēmums rīkot sarunu procedūru, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu, lai izvēlētos infrastruktūras būvdarbu veicēju.

[4] SARUNU PROCEDŪRAS RĪKOŠANAS TIESISKAIS PAMATS

Publisko iepirkumu likuma 63.panta pirmā daļa nosaka gadījumus, kuros Pasūtītājs ir tiesīgs piemērot sarunu procedūru, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu. Proti: „*Publiskiem būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumiem pasūtītājs var piemērot sarunu procedūru, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu, ja:*

- 1) iepriekš izsludinātam atklātam, slēgtam konkursam nav iesniegti piedāvājumi vai pieteikumi kandidātu atlasei. Šajā gadījumā pasūtītājs nav tiesīgs būtiski mainīt iepriekš izsludinātā atklātā vai slēgtā konkursā paredzētās līguma izpildei nepieciešamās prasības. Pēc Eiropas Komisijas pieprasījuma pasūtītājs nosūta tai ziņojumu;*
- 2) tehnisku vai māksliniecisku iemeslu dēļ vai tādu iemeslu dēļ, kuri saistīti ar izņēmuma tiesību aizsardzību, līgumu var noslēgt tikai ar konkrētu piegādātāju;*
- 3) pasūtītājam neparedzamu ārkārtas apstākļu rezultātā objektīvi radusies situācija, kurā steidzamības dēļ nav iespējams piemērot atklātu konkursu, slēgtu konkursu vai sarunu procedūru, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu. Minētie apstākļi, kas pamato ārkārtas situāciju, nedrīkst būt atkarīgi no pasūtītāja darbības.”*

PIL 63.panta ceturtajā daļā ir norādīti papildus apstākļi, kas ļauj Pasūtītājam piemērot sarunu procedūru, ja:

- 1) pasūtītājam ir nepieciešami papildu būvdarbi vai pakalpojumi, kuri sākotnēji netika iekļauti līgumā vai būvniecības projektā, bet kuri neparedzamu apstākļu dēļ kļuvuši nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei, un tiek ievēroti šādi nosacījumi:*

- a) kopējā līgumcena papildu iepirkuma līgumos nepārsniedz 50 procentus no iepriekš noslēgtā līguma līgumcenas,*
- b) nepieciešamos papildu būvdarbus veic vai pakalpojumus sniedz iepriekš noslēgtā līguma izpildītājs,*
- c) papildu būvdarbus vai pakalpojumus nevar tehniski vai ekonomiski nodalīt no iepriekš noslēgtajā līgumā paredzētajiem būvdarbiem vai pakalpojumiem, neradot ievērojamas grūtības pasūtītājam, vai*

VARUL

arī papildu būvdarbi vai pakalpojumi ir būtiski nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei, kaut arī tos iespējams nodalīt no šajā līgumā paredzēto būvdarbu izpildes vai pakalpojumu sniegšanas.

Turklāt, vērtējot sarunu procedūras piemērošanas pamatotību, ir jāņem vērā, ka sarunu procedūra saskaņā ar Direktīvas 2004/18 un Eiropas tiesa judikatūru ir atzīstama par iepirkumu procedūru, kas piemērojama tikai izņēmuma gadījumos. Šī atziņa ir nostiprināta vairākos Eiropas Savienības tiesu spriedumos, un ir uzskatāma par vispārpieņemtu principu (Eiropas Savienības tiesas 2005. gada 13. janvāra spriedums lietā C-84/03, Eiropas Savienības tiesas 2005. gada 13. janvāra spriedums lietā C-84/03).

Proti, lai publiskā iepirkuma direktīva nezaudētu savu lietderīgo iedarbību, dalībvalstīm nevajadzētu paredzēt, ka sarunu procedūru ir iespējams izmantot gadījumos, kas nav paredzēti direktīvā, vai arī izvirzīt attiecīgajā direktīvā tieši paredzētajiem gadījumiem jaunus nosacījumus, kuru rezultātā šo procedūru būtu daudz vieglāk izmantot. (Eiropas Savienības tiesas 2005. gada 13. janvāra spriedums lietā C-84/03 Komisija/Spānija, 48.punkts)

Turklāt atkāpes no normām, kas paredzētas, lai garantētu Līgumā (Līgums par Eiropas Savienību) atzīto tiesību efektivitāti publiskā iepirkuma līgumu jomā, ir interpretējamas šauri un ka personai, kas atsaucas uz ārkārtējiem apstākļiem, kuri attaisno šo atkāpi, ir jāpierāda, ka tie patiešām pastāv. (Eiropas Savienības tiesas 1987. gada 10. marta spriedums lietā C-199/85 Komisija/Itālija, Recueil, 14. punkts)

Iepriekš minētais nozīmē, ka sarunu procedūras piemērošanai nepieciešama ārkārtas un izņēmumu apstākļu iestāšanās, kā arī atbilstošs pamatojums attiecīgās procedūrās izvēlei no Pasūtītāja puses. Lai novērtētu Pasūtītāja izsludinātās sarunu procedūras tiesiskumu, ir jākonstatē iepriekš minēto apstākļu esamība, kā arī Kultūras ministrijas sarunu procedūras pamatojuma atbilstība Eiropas Savienības tiesas spriedumu judikatūras atziņām.

[4.1.] PIL 63.panta pirmās daļas 1.punkts

Saskaņā ar ir minēto tiesību normu Pasūtītājs ir tiesīgs izsludināt sarunu procedūru, ja iepriekš izsludinātam atklātam, slēgtam konkursam nav iesniegti piedāvājumi vai pieteikumi kandidātu atlasei. Proti, gadījumā, ja iepirkumu procedūrai- slēgtam vai atklātam konkursam - vispār nav tikuši iesniegti piedāvājumi, Pasūtītājs ir tiesīgs izsludināt sarunu procedūru.

VARUL

Kā redzams no iepriekš norādītajiem faktiskajiem apstākļiem, pieteikumi dalībai konkursā tika iesniegti, un par uzvarētāju Pasūtītāja ieskatā būtu jāatzīst SIA „Merks”, tomēr saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 38.panta otro daļu Pasūtītājs iepirkuma procedūru izbeidza.

Tas nozīmē, ka Pasūtītājam nav tiesību piemērot sarunu procedūru, iepriekš nepublicējot paziņojumu par līgumu saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 38.panta otro daļu, jo nav iestājušies šajā pantā minētie apstākļi.

[4.2.] PIL 63.panta pirmās daļas 2.punkts

Saskaņā ar PIL 63.panta otro daļu sarunu procedūras izmantošana ir pieļaujama, ja tehnisku vai māksliniecisku iemeslu dēļ, vai tādu iemeslu dēļ, kuri saistīti ar izņēmuma tiesību aizsardzību, līgumu var noslēgt tikai ar konkrētu piegādātāju.

Šis ir ļoti šauri interpretējams sarunu procedūras izvēles pamatojums un ir piemērojams tikai gadījumos, kad vienlaikus izpildās abi nosacījumi:

- a) precēm, pakalpojumiem vai būvdarbiem piemīt īpašas tehniskas vai mākslinieciskas iezīmes, vai to izpildītājam ir izņēmuma tiesības tos piedāvāt, *un*
- b) konkrēto līgumu var izpildīt tikai viens piegādātājs, t.i., šim produktam nav konkurences tirgū.
(Iepirkumu uzraudzības biroja vadlīnijas sarunu procedūru piemērošanai atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 62. un 63.pantam. 18.lpp.)

Latvijas Nacionālās bibliotēkas infrastruktūras izbūves projekts, no tehnoloģiskā viedokļa nav uzskatāms par tādu, kam piemīt īpašas un tehnoloģiskas iezīmes, proti, tas ir nozarē izplatīts un bieži realizējams projekts. Turklāt, nevienam no celtniecības un būvdarbu nozares dalībniekiem nav piešķirtas un nepieder izņēmuma tiesības šādu projektu realizācijai. Vēl jo vairāk, celtniecības nozarē darbojas vairāki piegādātāji, kuru starpā ir asa konkurence, līdz ar to pieņemt, ka tirgū šī infrastruktūras projekta realizācijai nepastāvēs konkurence nav nekāda pamata.

Līdz ar to ir secināms, ka sarunu procedūras rīkošana saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 63.panta pirmās daļas otro punktu nav pieļaujama.

[4.3.] PIL 63.panta pirmās daļas 3.punkts

Pēdējais tiesiskais pamats sarunu procedūras piemērošanai saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma 63.panta pirmo daļu ir neparedzamu ārkārtas apstākļu rezultātā objektīvi radusies situācija, kurā

VARUL

steidzamības dēļ nav iespējams piemērot atklātu konkursu, slēgtu konkursu vai sarunu procedūru, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu. Minētie apstākļi, kas pamato ārkārtas situāciju, nedrīkst būt atkarīgi no pasūtītāja darbības.

Kā redzams, šī tiesību norma paredz vairākus apstākļus un salīdzinoši ir sarežģītāka nekā iepriekš minētās normas sarunu procedūras piemērošanai. Proti, apstākļiem, kuru dēļ ir jāpiemēro sarunu procedūra ir jābūt ārkārtas un neparedzamiem.

Lai sarunu procedūras izvēle būtu pamatota, nepietiek konstatēt faktu, ka laika trūkuma dēļ nav iespējams piemērot Likumā noteiktās iepirkuma procedūras (atklātu vai slēgtu konkursu vai sarunu procedūru, iepriekš publicējot paziņojumu par līgumu), pasūtītājam jāspēj pierādīt, ka attiecīgā situācija izveidojusies no pasūtītāja neatkarīgu un objektīvi neparedzamu apstākļu dēļ. (*Eiropas tiesas 1992.gada 18.marta spriedums lietā C-24/91, 13.punkts, Eiropas tiesas 1993.gada 2.augusta spriedums lietā C-107/92 Komisija/Itālija, 12.punkts*).

Nedz Direktīvā 2004/18, nedz Publisko iepirkumu likumā nav izskaidrots „ārkārtas apstākļi” jēdziens. Likumdevējs tiesību tekstā iekļauj arī bieži lietotu, saturiski ietilpīgu, bet īsi, dažos vārdos formulētu jēdzienu, kas ietver pēc iespējas vairāku darbību raksturojumus- ģenerālklausulas, ar ko saprot normatīvu tiesību jēdzienu, kas papildāms ar noteiktu saturu. (*Daiga Iļjanova. Vispārējo tiesību principu nozīme un piemērošana. Rīga: Ratio iuris, 2005., 82.lpp*) Kā redzams, Publisko iepirkuma likumā minētais jēdziens „ārkārtas apstākļi” ir uzskatāms par ģenerālklausulu, kas papildāms ar saturu, ņemot vērā judikatūras un tiesību zinātnes atziņas.

Atsaucoties uz Eiropas Savienības tiesas spriedumiem Iepirkumu uzraudzības birojs atzīst, ka: „*Par neparedzamiem ārkārtas apstākļiem uzskatāmi apstākļi, kuri iziet ārpus normālas ekonomiskās un sociālās situācijas robežām (piemēram, avārijas vai dabas katastrofas) un kuru dēļ radusies neatliekama nepieciešamība veikt iepirkumus neparedzamo ārkārtas apstākļu izraisīto seku novēršanai.*” (*Iepirkumu uzraudzības biroja vadlīnijas sarunu procedūru piemērošanai atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 62. un 63.pantam. 22.lpp.*) Pēc būtības šie apstākļi ir pielīdzināmi *force majeure* situācijām, ko Pasūtītājs nav spējis nedz paredzēt, nedz jebkādā veidā tos ietekmēt vai novērst.

VARUL

Pasūtītāja nespēju ietekmēt ārkārtas apstākļus uzsver arī Direktīvas 2004/18 31.panta pirmās daļas, „c” apakšpunktā norādītais. Proti: *„Lietas apstākļi, uz kuriem atsaucas, pamatojot ārkārtēju steidzamību, nekādā ziņā nedrīkst būt radušies līgumslēdzējas iestādes dēļ”*

Rezumējot, var secināt, ārkārtas apstākļi Publisko iepirkumu likuma izpratnē pazīmes ir:

1. Gadījums, kas ir ārpus normālas ekonomiskās un sociālās situācijas robežām.
2. Apstākļu iestāšanos nebija iespējams un personai nebija pienākums paredzēt.
3. Persona nevarēja paredzēt ārkārtas apstākļu iestāšanos un novērst sekas, kas rodas dēļ šiem apstākļiem.

Attiecīgi šajā gadījumā ir jākonstatē, vai Pasūtītāja motīvi, piemērojot sarunu procedūru, ir uzskatāmi, par atbilstošiem tiesību aktos un judikatūrā minētajām definīcijām, proti, ārkārtas apstākļu jēdzienam. Sākotnēji ēkas Pasūtītājs LNB infrastruktūras būvniecību nodalīja un izsludināja jaunu iepirkuma procedūru ar mērķi nodrošināt infrastruktūras pirmās kārtas būvdarbu pabeigšanu tādā termiņā, kas nekavētu LNB ēkās būvdarbu norisi un nodrošinātu LNB projekta īstenošanu normatīvajos aktos noteiktajā termiņā, proti, līdz 2013.gada 31.decembrim.

Konkursa rezultāti tika vairākkārt apstrīdēti iepirkumu uzraudzības birojā, kā rezultātā tika būtiski iekavēts termiņš infrastruktūras būvdarbu uzsākšanai, un tika apdraudēta LNB nodošana termiņā. Turklāt uzvarējušā pretendenta piedāvātā līgumcena ievērojami pārsniedza Pasūtītājam pieejamo finansējumu. Līdz ar secināms, ka Pasūtītāja ieskatā neparedzami apstākļi ir:

- 1) vairākkārtīga konkursa rezultātu apstrīdēšana, kuras sekas ir termiņu nokavēšana un radusies steidzamība realizēt infrastruktūras būvdarbus;
- 2) pārāk liela piedāvātā summa, kas neatbilst Pasūtītāja paredzētajam budžetam.

Kā iepriekš norādīts, Pasūtītājs apzināti izvēlējās nodalīt infrastruktūras būvniecību atsevišķā procedūrā. Arguments, ka Pasūtītājs nevarēja paredzēt situāciju, ka atklātā konkursa rezultāti tiks apstrīdēti, nav pamatots. Iepirkumu organizēšanas praksē ir īpaši liela apjoma iepirkuma procedūras gadījumi, kad procedūra norisinās bez rezultātu apstrīdēšanas ir tik reti, ka uzskatāmi par izņēmuma situācijām nevis par likumsakarību.

Pasūtītājam bija iespējas organizēt iepirkumu procedūru laicīgāk, iekļaut atbilstošu termiņu apstrīdēšanas procedūrām, lai uzsāktu infrastruktūras būvdarbus tādā veidā, lai tos būtu iespējams pabeigt normatīvajos aktos noteiktajā laikā.

VARUL

Steidzamība, kas šobrīd ir radusies LNB būvniecībā, ir Pasūtītāja rīcības tiešas sekas, vēl jo vairāk Pasūtītājs neveica savus pienākumus pietiekami pienācīgā kārtā, lai nodrošinātu laicīgu LNB infrastruktūras būvdarbu uzsākšanu. Arguments par piedāvātās līgumcenas neatbilstību pieejamajam finansējumam neiztur nekādu kritiku, jo Pasūtītājam bija iespēja iepazīties ar cenu dinamiku celtniecības nozarē un paredzēt to. Kā arī nepastāv nekādas garantijas, ka sarunu procedūras ietvaros piedāvātā līgumcena būs mazāka nekā iepriekš piedāvātā.

Līdz ar to steidzamība, kas šobrīd ir radusies nebija nedz neparedzama, nedz nenovēršama, un ir iestājusies tikai un vienīgi Pasūtītāja rīcības dēļ. Sarunu procedūras piemērošana nedod garantiju, ka šīs procedūras ietvaros tiks piedāvāta līgumcena, kas atbilstu Pasūtītāja piedāvātajām finansiālajām spējām.

Nemot vērā šo apstākļus, ir nepārprotami secināms, ka Pasūtītāja rīcība neatbilst Publisko iepirkumu likuma 63.panta pirmās daļas 3.punktā norādītajām prasībām, un uz šīs tiesību normas pamata sarunu procedūra nav piemērojama.

[4.4.] PIL 63.PANTA CETURTĀS DAĻAS 1.PUNKTS

Lai pilnvērtīgi novērtētu sarunu procedūras piemērošanas tiesiskumu, ir jāpārbauda Publisko iepirkumu likuma 63.panta ceturtajā daļas 1.punktā ietvertu normu atbilstību faktiskajiem apstākļiem un Pasūtītāja argumentiem.

Ka iepriekš tika norādīts, Pasūtītājam ir tiesības piemērot sarunu procedūru saskaņā ar PIL 63.panta ceturtajā daļas 1.punktu, ja pasūtītājam ir nepieciešami papildu būvdarbi vai pakalpojumi, kuri sākotnēji netika iekļauti līgumā vai būvniecības projektā, bet kuri neparedzamu apstākļu dēļ kļuvuši nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei, un tiek ievēroti šādi nosacījumi:

- a) kopējā līgumcena papildu iepirkuma līgumos nepārsniedz 50 procentus no iepriekš noslēgtā līguma līgumcenas,
- b) nepieciešamos papildu būvdarbus veic vai pakalpojumus sniedz iepriekš noslēgtā līguma izpildītājs,
- c) papildu būvdarbus vai pakalpojumus nevar tehniski vai ekonomiski nodalīt no iepriekš noslēgtajā līgumā paredzētajiem būvdarbiem vai pakalpojumiem, neradot ievērojamas grūtības pasūtītājam, vai arī papildu būvdarbi vai pakalpojumi ir būtiski nepieciešami iepriekš noslēgtā līguma izpildei,

VARUL

kaut arī tos iespējams nodalīt no šajā līgumā paredzēto būvdarbu izpildes vai pakalpojumu sniegšanas.

Turklāt, ja trūkst kaut viens no šiem apstākļiem, sarunu procedūras izvēle nav pamatota (Eiropas Savienības Tiesas 1996.gada 28.marta spriedums lietā C-318/94.)

No iepriekš minētā ir secināms, ka šī tiesību norma ir piemērojama, ja:

1. Nepieciešami darbi ir papildus būvdarbi, kas sākotnēji nebija iekļauti projektā un radušies neparedzamu apstākļu dēļ.
2. Šie būvdarbi papildus iepriekš minētajam atbilst PIL 63.panta ceturtajā daļas 1.punkta „a”, „b” un „c” apakšpunktiem.

Līdzīgās domas pauž arī Iepirkumu uzraudzības birojs, kurš norāda, ka lai sarunu procedūras izvēles pamatojums būtu atbilstošs PIL, pasūtītājam jāpierāda atbilstība visiem Likumā noteiktajiem nosacījumiem vienlaicīgi. (*Iepirkumu uzraudzības biroja vadlīnijas sarunu procedūru piemērošanai atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 62. un 63.pantam. 29.lpp.*)

Tas nozīmē, ka, tikai īstenojoties visiem apstākļiem, Pasūtītājs bija tiesīgs piemērot sarunu procedūru.

Infrastruktūras būvdarbi, par kuriem tika izsludināta sarunu procedūra, bija paredzēti sākotnējā Latvijas Nacionālās bibliotēkas būvniecības projektā tikai Pasūtītājs tos nolēma izdalīt atsevišķā iepirkuma procedūrā. Līdz ar to tie nav uzskatāmi par iepriekš projektā neiekļautiem. Turklāt, bija skaidri un nepārprotami zināms, ka infrastruktūra būs vitāli nepieciešama Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta realizācijai. Turklāt, pretēji IUB un Eiropas Savienības tiesas praksei, pasūtītājs savā 2012.gada 28.decembra vēstulē „Par sarunu procedūras piemērošanu” ir norādījis, ka spriedumos ietvertās atziņas uz direktīvā lietoto termiņu *ārkārtas apstākļi* nav izmantojamas, vērtējot sarunu procedūras piemērošanas pamatojumu papildu būvdarbu, kas nepieciešami iepriekš noslēgta būvdarbu līguma izpildei, iepirkumam.

Līdz ar to uzskatīt, ka nepieciešamība realizēt infrastruktūras būvniecību radās neparedzēti, nav pilnīgi nekāda pamata. Līdzīgu viedokli pauž arī Iepirkumu uzraudzības birojs, proti, par neparedzamiem apstākļiem nav uzskatāmi apstākļi, kurus pasūtītājam bija jāparedz (piemēram, nepieciešamība labiekārtot teritoriju, ierīkot piebraucamos ceļus). (*Iepirkumu uzraudzības biroja vadlīnijas sarunu procedūru piemērošanai atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 62. un 63.pantam. 29.lpp.*)Turklāt, saskaņā ar iepriekš minēto, attiecīgās situācijas neparedzamība un steidzamība ir

VARUL

radusies Pasūtītāja rīcības rezultāta, un arī šajā gadījumā neparedzamie apstākļi nedrīkst būt atkarīgi no pasūtītāja, piemēram, no pasūtītāja nepietiekami operatīvas rīcības. (*Iepirkumu uzraudzības biroja vadlīnijas sarunu procedūru piemērošanai atbilstoši Publisko iepirkumu likuma 62. un 63.pantam. 29.lpp.,*)

Līdz ar to šajā gadījumā ir nepārprotami redzams, ka LNB infrastruktūras būvniecības izbūve, neatbilst Publisko iepirkumu likuma norādītajai neparedzētu papildus būvdarbu jēdzienam, kā rezultātā Pasūtītājam nebija tiesību piemērot sarunu procedūru, pamatojoties uz 63.panta ceturtais daļas 1.punktu.

Nemot vērā šajā atzinumā norādītās atziņas, secināms, ka Pasūtītāja argumenti sarunu procedūras piemērošanai, neatbilst nevienam no Publisko iepirkumu likuma paredzētajiem sarunu procedūras iepriekš npublicējot paziņojumu par līgumu, piemērošanas gadījumiem. Tas savukārt nozīmē, ka sarunu procedūras piemērošana no Pasūtītāja puses Latvijas Nacionālas bibliotēkas infrastruktūras projekta realizācijai, ir uzskatāma par nepamatotu.

[4.5.] IUB atļauja rīkot sarunu procedūru

Publisko iepirkumu likuma 64.panta pirmā daļa, nosaka: „*Ja pasūtītājs izvēlas piemērot sarunu procedūru saskaņā ar šā likuma 63.panta pirmās daļas 2.punktu, otrās daļas 1. un 2.punktu, kā arī ceturto daļu, tas pirms šīs procedūras piemērošanas nosūta Iepirkumu uzraudzības birojam sarunu procedūras izvēles pamatojumu.*” Tā kā pasūtītājs piemēroja sarunu procedūru pamatojoties uz PIL 63.panta ceturto daļu, saskaņā ar iepriekšminēto tiesību normu tam bija pienākums saņemt IUB atļauju.

2012.gada 28.decembrī Pasūtītājs iesniedza IUB iesniegumu Nr.11-2/4591 „Par sarunu procedūras piemērošanu”, ar kuru lūdza apstiprināt sarunu procedūras piemērošanu. 2013.gada 4.janvārī IUB pieņēma lēmumu Nr.2-3/51 „Par sarunu procedūru”, ar kuru atļāva pasūtītājam LNB infrastruktūras būvniecības projekta realizācijai izmantot sarunu procedūru, npublicējot paziņojumu par līgumu.

Pasūtītāja argumentu par sarunu procedūras piemērošanu izvērtējums IUB lēmumā nav atspoguļots, un tiek norādīts: „*sarunu procedūra tiek saskaņota ņemot vērā pasūtītāja sniegto informāciju, par kuras pareizību atbild pasūtītājs.*”

VARUL

Lai gan IUB saskaņā ar Publisko iepirkumu likuma prasībām ir devis atļauju sarunu procedūras piemērošanai, tas nenozīmē, ka šis lēmums ir galējs un sarunu procedūras piemērošanas apstrīdēšana nav iespējama. Proti, IUB lēmuma daba pēc būtības ir iekšēja un nav vērsta uz āru un nevar radīt jebkādas pienākumus vai tiesības trešajām personām, t.i., potenciālajiem piegādātājiem. Saskaņošanas procedūra darbojas kā iekšējs kontroles mehānisms, lai novērstu nepamatotus sarunu procedūras izmantošanas gadījumus, taču tā nav neapstrīdama un galēja procedūra.

Jebkuram piegādātājam, kuram ir pamats uzskatīt, ka saskaņošanas procedūra tika piemērota nepamatoti, ir iespējas izmantot PIL paredzētās iespējas savu interešu aizstāvībai un pasūtītāja rīcības tiesiskuma pārbaudei.

Proti, saskaņā ar PIL 83.pirmo daļu jebkuram interesētajam piegādātājam ir tiesības iesniegt pamatotu sūdzību par iepirkumu procedūru. Savukārt, saskaņā PIL 85.¹panta un 85.²panta noteikumiem, piegādātājam ir tiesības iesniegt pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā par noslēgta iepirkuma līguma atzīšanu par spēkā neesošu.

Nemot vērā iepriekš minēto ir secināms, ka ieinteresētajiem piegādātājiem, neskatoties uz IUB atļauju pasūtītājam, piemērot sarunu procedūru, ir pieejami tiesiski līdzekļi, lai panāktu sarunu procedūras atcelšanu.